

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krome.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Sistematičen pregled najvažnejših določeb na polju ljudskega šolstva.

(Dalje.)

Če niso vsi popreje naštetni in pojasnjeni zakoniti pogoji izpolnjeni, se kakor smo že omenili, ne more odrediti vstanovitve javne ljudske šole. — Če bi pa bil v takem slučaju dohod k šoli vsled krajevnih razmer trajno ali začasno zelo otežkočen, dovoljuje zakon posebno izjemo. — V takem slučaju se namreč lahko ustanovi *ekspozitura ali zasilna šola*.

Odpošlje se namreč na primerno postajo učitelj, ki ondi ob neugodnem času, ko je otrokom pot do šole otežkočena, podučuje. — To se zgodi lahko na ta način, da ostane eksponirani učitelj za časa neugodnih razmer *stalnó* na dotični postaji ter ondi redno, kakor na pravi šoli, podučuje, ali pa se odpošlje učitelj vsaj dva- do trikrat na teden na postajo, ter ob teh dnevih ondi poučuje.

Razlogi, ki opravičujejo vstanovitev ekspoziture, so lahko prav različni. Gotovo je potrebna ustanovitev ekspoziture ondi, kjer so pota do šole prav dolga in slaba, kjer preté otrokom na poti v šolo razne nevarnosti, kakor: zameti, plazovi itd. — Upravičena je nadalje nedvomno zahteva, da se vstanovi ekspozitura v takih krajih, kjer so zelo neugodne vremenske razmere, kakor: hud mraz, velika vročina. — V krajih kjer vladajo take neugodne razmere, se nikakor ne more od starišev zahtevati, da pošiljajo svoje otroke v oddaljene šole. Gotovo je pravilneje, če se v takih slučajih vstanove *ekspoziture ali zasilne šole*.

Vsaka taka ekspozitura je del one šole, za katero se je vstanovila.

Ekspoziture so vobče *samoizjemne* na prave. Zatorej tudi vsi deželni zakoni predpisujejo, da se morajo ekspoziture kakor le možno kmalu pre-

ustrojiti v samostojne šole. To se mora na vsak način takoj zgoditi, kadar iz ozirov na finančijelne razmere onih činiteljev, ki morajo vzdrževati šolo, ni nikakih pomislov, oziroma ovir. — V bogatih krajih se bodo torej morale ekspoziture kmalu nadomestiti s samostojnimi šolami, dočim bo v revnih, finančijelno slabih krajih moralo izjemno stanje seveda delj časa obstojati. — Pa tudi v teh krajih bo treba vztrajno na to delovati, da se ekspoziture v doglednem času preustroje v samostojne šole.

* * *

Določila državnega, oziroma deželnih šolskih zakonov o vstanavljanju javnih ljudskih šol se vporabljajo analogno tudi pri ustanavljanju takozvanih *narodnostnih ljudskih šol*. — Ker smo o tem vprašanju že v prejšnjem poglavju pri določitvi učnega jezika obširneje razpravljali, opozarjamo na tem mestu na zadevna izvajanja. Na tem mestu le še dostavljamo, da morajo vstanovitev narodnostne ljudske šole zahtevati otrokovi stariši sami in da zadostujejo v svrhu določitve otrokove narodnosti zadevne pismene izjave njihovih starišev.

Stariši, ki žele za svoje otroke pouk v materinščini, se morajo torej obrniti z zadevno prošnjo do okrajne šolske oblasti ter se v svoji vlogi izjaviti o narodnosti svojih otrok. — Če se potem pri komisijski razpravi ugotovi, da prebiva v kakem kraju po petletnem povprečnem računu vsaj 40 otrok, ki so od šole, v kateri se podučuje v njihovi materinščini, več nego 4 kilom. oddaljeni, potem je zahteva, da se za te otroke ustanovi posebna narodnostna šola, v smislu člena XIX. drž. osnovnega zakona, oziroma v smislu šolskih zakonov povsem utemeljena. Upravičenost in zakonito utemeljenost take zahteve je upravno sodišče že v opetovanih razsodbah pripoznalo.

Tudi narodnostne šole moramo iz razlogov, ki smo jih v prejšnjem pojasnili, smatrati za potrebne šole. Radi tega morajo glede vzdrževanja takih šol

veljati ista načela, kakor glede vzdrževanja potrebnih ljudskih šol vobče. — O tem vprašanju bomo govorili podrobneje v naslednjem poglavju.

* * *

Že v prejšnjem poglavju smo izvedeli, da razločujemo p o s p o l u l o č e n e šole, to je: deške in dekliške, ter m e š a n e šole, to je take, v katerih se podučujejo dečki in deklice skupno.

Ko razpravljamo o vstanavljanju ljudskih šol, moramo tudi pojasniti, kedaj se morajo vstanoviti po spolu ločene šole, oziroma kje in pod katerimi pogoji so dovoljene mešane ljudske šole, ker sicer bi bila naša izvajanja nepopolna.

Na deželi opažamo običajne mešane ljudske šole, dočim imamo v mestih navadno po spolu ločene ljudske šole.

Deželni šolski zakoni, ki dovoljujejo v principu vobče mešane ljudske šole, priporočajo oziroma zahtevajo le v dveh slučajih vstanovitev po spolu ločenih ljudskih šol. — Ta dva slučaja sta sledeča:

Za obljudene kraje, kakor n. pr. za mesta, trge in industrijalne kraje priporočajo dež. šolski zakoni vstanovitev po spolu ločenih šol, torej vstanovitev posebnih deških in posebnih dekliških šol. — V takih krajih se priporoča v s a j z a v i š j e r a z r e d e šole ločitev spola. — Šolske oblasti morajo na to delovati, da se za obljudene kraje — če je to kolikaj mogoče — vstanove po spolu ločene šole. V zelo obljudenih krajih, kjer denarno vprašanje ne igra velike vloge, bodo torej šolske oblasti morale zastaviti ves svoj vpliv v to, da se napravijo poleg deških posebne dekliške ljudske šole.

Drugi slučaj, v katerem pa deželni šolski zakoni i z r e c n o z a h t e v a j o ustanovitev posebnih dekliških šol, je sledeča:

„Ločitev spola se m o r a n a vseh onih javnih ljudskih šolah izvršiti, kjer je treba po zakonu več kakor šest (v Istri in Dalmaciji tri) učiteljev namestiti.“

Ljudske šole torej, ki imajo toliko učencev, da se mora za nje po zakonu namestiti več nego šest (oziroma tri) učiteljev se morajo na vsak način razdeliti v dva po spolu ločena oddelka, torej v posebno deško in posebno dekliško šolo. — Za vstanovitev posebne dekliške šole se torej po zakonu ne zahteva ničesar drugzega, kakor da presega število na mešani šoli nameščenih učnih močij šest, oziroma v Istri in Dalmaciji tri. — O vprašanju, koliko učnih močij se mora namestiti na konkretni šoli, smo razpravljali v spisu „Razširjenje ljudskih šol“ (*). Radi tega to vprašanje na tem mestu lahko preskočimo.

V zadnje navedenem slučaju se m o r a j o torej celo proti volji vzdržavateljev šole vstanoviti posebne dekliške šole.

* * *

Govorili smo dosedaj o vstanovitvi ljudskih šol v obče ter smo dalje še posebej pojasnili, kedaj se morajo za deklice vstanoviti posebna učilišča. — Spregovoriti pa moramo sedaj še nekoliko besedij o vstanovitvi meščanskih šol, ki spadajo istotako med ljudske šole. —

Določila o vstanavljanju meščanskih šol so v posameznih kronovinah precej različna. Radi tega je potrebno, da ta določila za posamezne slovenske pokrajine posebej pojasnimo. —

Vprašanja in odgovori.

277. Ž u p a n s t v o Š.

V p r a š a n j e: Tukajšni trgovec I. ima pred svojo hišo ozir. trgovino postavljeno prodajalno mizo (takozvano »pudel«). Orožniki so ga zaradi tega ovadili sodišču, ki ga je obsodilo na 20 K globe po § 422 kaz. zak. Proti tej sodbi se je trgovec pritožil in v svoj zagovor zaprosil občinski krajevni ogled. Sodišče se pa na ta ogled ni oziralo, češ da ni veljaven. Prosimo pojasnila, če je res tako?

O d g o v o r:

Po § 422. kaz. zak. se ima vsakdo kaznovati, ki po noči pred kako hišo ali trgovino kako stvar postavi, na kateri bi se lahko mimoidoči poškodovali. Priznati morate, da se nad mizo ki se jo postavi pred hišo ali trgovino in jo pusti tamkaj po noči stati, lahko kdo poškoduje, če že ne domačini, ki vedo, kje da miza stoji, pa vsaj tujci, ki bi tam mimo hodili.

Iz tega razloga nam je neumljivo, za kaj in v kak namen ste napravili občinski ogled. Ali ste hoteli dokazati, da se ne more nihče nad mizo ali pudelnom poškodovati?

Če ste imeli ta namen, Vam lahko povemo, da se sodišče drži tega, kar orožniki povedo, in ne tega, kar izkaže občinski ogled.

Če so orožniki rekli, da se je mogoče nad pudelnom poškodovati, se tega sodišče trdno drži, zato se ni oziralo na Vaš komisijski ogled.

278. Ž u p a n s t v o Č.

V p r a š a n j e: Razni občani terjajo od županstva, da se jim napravi prepis letnih računov za leta 1905, 1906 in 1907.

Ali smo primorani jim jih dati?

O d g o v o r:

§ 66. občinskega reda določa natančno, kaj se ima vsako leto napraviti z občinskimi računi, t. j. da se jih najpozneje v dveh mesecih po preteku leta sestavi in predloži občinskemu odboru v pregled. Pred predložitvijo računov na občinski odbor se morajo isti skozi 14 dni razporežiti pri županu na vpogled.

Zadnji odstavek § 66 pravi: Vsacemu občincu se morajo na zahtevo izročiti ob njegovih stroških prepisi proračunov in letnih računov.

Z ozirom na ostalo vsebino § 66. je razvidno iz tega zadnjega odstavka, da je županstvo sicer dolžno izročiti prepise računov in proračunov, toda le takrat, kadar se o letnih računih in proračunih razpravlja oziroma postopa v smislu § 66. občinskega reda.

Po našem mnenju pozneje, t. j. potem, ko so že računi konečno odobreni in rešeni — od občinskega odbora, — ne more nihče več zahtevati prepisa računov.

Svetujemo Vam zato, da odrečete prepis računov in pustite, da gre stvar naprej inštančnim putem.

*) Glej str. 2, 3 in 4 „Obč. Uprave“ letnik II.

Če bi Vas pa višje inštanice prisilile, da morate izročiti prepise računov, — tedaj imate računiti za iste sledeče:

a) za vsako stran prepisa po 20 vin., k čemur pripomnimo, da se Vas ne more siliti, da bi bilo na eni strani več kot 20 vrst.

Ta pristojbina teče v občinsko blagajno.

b) Za vsako polo prepisanega računa vrhu tega še po 1 K za kolek, ki se ima na vsako polo prepisa pritisniti. Če bi tedaj prepis obstal iz 4 pol, se plača za vsako polo po 1 K skupaj tedaj 4 K. Kolek po 1 K se pritisne na vsako polo na prvi strani v levem oglu zgoraj.

Pripomnimo, da pri takem prepisu, kjer se plačujejo samo po 1 K od pole, županstvo ne jamči za pravilnost prepisa. Če pa hoče prosilec, da županstvo napravi poverjen prepis, kjer prevzame jamstvo za pravilnost istega tedaj mora plačati prosilec za vsako polo po 2 K. Prvo kot drugo je utemeljeno v pristojbinskem zakonu, tar. post. 2, črka a) in b).

Taka pristojbina za občinsko blagajno, kakor tudi kolkovna pristojbina se mora plačati naprej. Če prosilec ne položi teh pristojbin naprej, niste primorani napraviti in izročiti prepisa.

Enake pristojbine se morajo plačevati tudi, če kak občan zahteva prepis sejnega zapisnika.

279. Ž u p a n s t v o C.

Vprašanje: Posestnik N. biva v našem kraju in ima tukaj svoje posestvo, od katerega plačuje davek. Potemtakem ima volilno pravico v splošni občini in ker ima naš kraj svojo lastno podobčino tudi v isti, torej voli N. pri občinskih volitvah dvakrat.

Poleg tega pa ima N. več zemljiških parcel v drugih podobčinah, n. p. v D. in B. Prosimo pojasniti ali sme N. tudi v drugih podobčinah izvrševati volilno pravico, ali samo v oni podobčini kjer biva?

O d g o v o r:

§ 17. kranjskega občinskega volilnega reda določa, da naj napravi župan dve vrsti volilnih imenikov i. s.:

a) za splošno občino po volečih razdelkih (razredih) in

b) za vsako podobčino posebej.

Iz tega sledi, da se mora v imenike podobčin sprejeti vsakogar, ki ima v kateri izmed podobčin posestvo, čeravno ima tak volilec svoje bivališče in ostalo posestvo v kateri drugi podobčini. Vaš posestnik N. bo potemtakem smel voliti po vseh podobčinah, kjer mu je predpisan kak davek in kjer je vpisan v dotični imenik. Količnik nam znano, so Vaši volilni imeniki itak že pravomočni in bo že zaradi tega smel N. svojo volilno pravico tako izvrševati, kakor se glase imeniki. Če je vpisan v imenike podobčin C. D. in B., bo v vseh teh podobčinah tudi volil.

Opozorimo Vas pri tej priliki, da so v tem oziru mnenja različna in da nekateri mislijo, da sme tak posestnik kakor je Vaš N. voliti samo dvakrat i. s. enkrat v podobčini, kjer biva, drugič pa v razredu.

Tudi to mnenje ima nekaj za sebe, kajti imeniki za razrede in za podobčine se delajo na podlagi prvotnega volilnega imenika, kjer je vpisan samo en davek i. s. tisti, ki se ga plačuje v celi občini iz vseh podobčin. Ker je ta prvotni imenik enoten in ni nikjer rečeno kako se ima pri napravljanju volilnih imenikov za podobčine deliti davek, zapisan v prvotnem imeniku, na vsako podobčino, se iz tega sklepa, da sme župan prenesti iz prvotnega imenika le celo davčno svoto i. s. samo enkrat v ono podobčino, kjer dotični volilec biva.

Poiskali bomo, če je upravno sodišče v tem oziru že kedaj razsodilo in bomo sodbo objavili.

280. G o s p o d H. B. v P.

Vprašanje: Ali imam pravico kot šolski vodja prepovedati, da se nimajo nalagati na šolskem zemljišču smrekovi hodi, skorja i. dr.; dalje, da se nimajo ravno pred šolo ustavljati vozovi in krmiti konji in druga vprežna živina? Kdo je v tem merodajen, ali šolski vodja ali načelnik krajnega šolskega sveta?

O d g o v o r:

Neposredno gospodarstvo nad šolskim imetjem izvršuje seveda načelnik krajnega šolskega sveta kot izvršilni organ navedene korporacije. Vendar je tudi krajni šolski svet omejen pri gospodarstvu, tako da ne sme poljubno razpologati s šolskim svetom, ampak mora ž njim modro in primerno gospodariti.

Po našem mnenju je popolnoma nedopustno, da bi se na šolskem svetu nalagali hodi, ustavljala in krmila živina itd. Če pa je pri Vas načelnik krajnega šolskega sveta dovolil tako uporabo šolskega sveta, ali če take rabe noče prepovedati, Vam svetujemo, da se obrnete s primernim uradnim poročilom na okrajni šolski svet kot nadzorno oblast. Gotovo bo okrajni šolski svet spravil zadevo v red.

Prosimo pri okrajnem šolskem svetu tudi, naj isti krajnemu šolskemu svetu oz. njega načelniku zaukaže, na šolsko poslopje nabiti prepoved, da se šolski svet ne sme več uporabljati kot odkladalni prostor za hode in kot postajališče vprežne živine.

281. G o s p o d H. B. v P.

Vprašanje: Pri tukajšnjem šolskem zemljišču ni mejnikov, zato ne vem, kako daleč sega šolski svet, ki ga imam jaz pravico rabiti kot šolski voditelj. Kaj mi je napraviti, da se meje doženejo?

O d g o v o r:

Obrnite se na krajni šolski svet, naj isti oskrbi, da se meje določijo oz. obnovijo. Če tega zlepa ne dosežete, obrnite se na okrajni šolski svet, ki vam bo tudi to zadevo vredil. Mi Vam ne moremo dati natančnega navodila, ker je isto odvisno od stališča, ki ga zavzema sosed šolskega posestva. Okrajni šolski svet bo pa stvar natančno preiskal in z ozirom na položaj potrebno ukrenil, bodi-si tožbo, bodi-si določitev meje po izvedencu (geometru).

282. G o s p o d M. P. v V. B.

Vprašanje: Ker nameravam zidati novo hišo ob deželni in okrajni cesti, prosim obvestila, koliko metrov mora biti stavba oddaljena od obeh cest?

O d g o v o r:

Po § 6 cestno-policijskega reda za nedržavne ceste se k okrajnim cestam bližje kakor 2 m od zunanjega cestnega robu ne sme postaviti nobeno novo poslopje. Isto velja seveda tudi za deželne ceste.

Pri državnih cestah znaša ta razdalja 4 m.

Opozorimo Vas pa, da včasih napravijo pristojne oblasti tudi izjeme od te določbe, ker jih v to zakon opravičuje. Da se Vam dovoli zidati bližje kot 2 metra od obeh cest, bo moral dovoliti okrajni cestni odbor oziroma deželni odbor sporazumno s pristojnim političnim oblastvom.

283. G o s p o d A. B. v F.

Vprašanje: V prvi razred volilnih imenikov smo reklamirali tukajšnjo Hranilnico in posojilnico. Sedaj pride vsled tega v prvi razred okoli 100 K novega davka. Kaj nam je storiti, da bo v vseh treh razredih enako davka?

O d g o v o r:

Iz prvega razreda porinite primerno število volilcev v drugi razred in nekaj iz drugega v tretji, tako, da bo v vseh treh razredih enako davka!

284. Gospod A. B. v F.

Vprašanje: Pri nas je bila navada, da je vsak kmet, ki je v jeseni prešiče klal, prodal sveže meso s slanino kakemu trgovcu ali gostilničarju, ali pa je meso s slanino doma sušil in potem osušeno prodajal doma ali na Hrvaškem.

Doslej za vse to ni bilo treba plačevati vžitinskega davka. Sedaj ima pa ta davek v zakupu nek zasebnik, ki po svojem dacarju zahteva plačilo vžitine od vsega prodanega mesa, naj bo isto sveže ali suho.

Prosim pojasnila, če je primoran kmet plačati vžitino tudi od zaklanega prešiča ali mesa, čeravno ga proda sosedu oziroma trgovcu, — ki potem odpelje žival na Hrvaško?

Odgovor:

Po § 1. odst. 3, zakona od 16. junija 1877 št. 60 drž. zak. je dolžan tudi kmet plačati vžitino od zaklane živali ali mesa, če isto proda komurkoli. Brez pomena je, če se žival ali meso potem odpelje iz države.

285. Gospod M. D. v J.

Vprašanje: Bil sem z dvema drugima možema klican kot testamentna priča. Prvič je napravil zapustnik ustmen testament, a nas je čez 15 dni zopet k sebi klical in prvi testament nekoliko preuredil, oziroma nekaj k prvemu pristavil. Ali moramo pri sodišču, ko bomo klicani kot testamentne priče izpovedati, da je dvakrat testament delal, — ali je dovolj, če povemo vsebino testamenta?

Odgovor:

Na vsak način boste morali povedati natančno tudi vse okolnosti, pod katerimi se je delal testament zlasti tudi, da je bil dvakrat delan. Iz te okolnosti je mogoče včasih kaj važnega sklepati na veljavnost ali neveljavnost oporoke.

286. Gospod M. D. v J.

Vprašanje: Ali ima pri občinskih volitvah tukajšnji nadučitelj pravico dvakrat voliti in sicer enkrat kot nadučitelj vsled svoje službe, drugič pa kot posestnik v tretjem razredu?

Ker je nadučitelj dvakrat volil, je eden izmed mož volilne komisije proti temu ugovarjal, a ga je komisar zavrnil in rekel, da sme nadučitelj dvakrat voliti. Kako je s tem?

Odgovor:

Nadučitelj sme samo enkrat voliti in sicer v prvem razredu. Davek, ki ga plačuje od svoje hiše se upošteva v prvem razredu in ne v tretjem, ker pravi volilni red, da se ima pri privilegovanih volilcih pripisati davek, ki ga plačujejo k njihovim imenom v prvem razredu.

Če pa je komisar odločil, da sme nadučitelj dvakrat voliti, ima to svoj vzrok v tem, ker je bil nadučitelj pravomočno dvakrat sprejet v volilni imenik. Če Vam je torej na tem, da nadučitelj drugič ne bo dvakrat volil, se boste morali pritožiti zoper nepravilno sestavljenje volilnih imenikov. Paziti Vam bo treba, da ne pride nadučitelj dvakrat v imenik.

Mogoče je pa tudi, da je nadučitelj volil kot pooblaščenec svoje žene, če je znabiti ona vpisana v zemljiški knjigi kot lastnica hiše.

287. Gospod M. D. v J.

Vprašanje: Ali lahko da predsednik krajnega šolskega sveta, če je službeno zadržan, se vdeležiti volitve, pooblastilo podpredsedniku?

Odgovor:

Podpredsednik krajnega šolskega sveta nadomestuje predsednika vedno in povsod, kjer je le-ta zadržan. Zato sme tudi podpredsednik — namestu zadržanega predsednika — izvrševati za šolsko premoženje volilno pravico.

288. Gospod O. M. v T.

Vprašanje: Našemu županstvu dohajajo od c. kr. sodišča in davčnega urada razni spisi, tičeči se navadnih strankarskih stvari, in jih mora občina strankam vročiti. S tem je zvezanih seveda precej sitnosti — in stroškov.

Ali more županstvo terjati od imenovanih oblasti kako odškodnino ali podporo? Kam se nam je obrniti? Ali naj bode eventualna prošnja od strani županstva kolekovana?

Odgovor:

Od davčnega urada ne morete zahtevati za dostavitve oziroma vročitve uradnih spisov nikake odškodnine, ker ste k tem pomožnim poslom po zakonu primorani brez odškodnine.

Drugačna je stvar z vročitvami za sodišča. Tukaj pa niste primorani po nobenem zakonu, opravljati vročitve brezplačno. Zato Vam svetujemo:

1. da vročitve civilnih stvari za sodišče sploh odklanjate, ker ima sodišče za to itak svoje plačane vročevalce;

2. da za vročitve v kazenskih stvareh zahtevate primerno odškodnino.

Napravi se pa stvar tako, da po vsaki opravljeni vročitvi v kazenskih stvareh vrnete sodišču vročilnico (Zustellschein) in na posebni nekolekovani poli ali pa na vročilnici zapišete: »Podpisano županstvo vrača vročilnico s prošnjo, da se mu dopsljejo tozadevni stroški vročenja v znesku K v. — Županstvo T. dne . . .«

Če bi sodišče odklonilo plačilo stroškov, odklanjate v prihodnje še Vi opravljanje vročevalnih poslov. Dobro bo sicer tudi, če se obrnete na sodišče, da Vam v civilnih stvareh prepusti od vsake vročitve po 34 v., ki jih sme od strank terjati.

Opozarjamo Vas, da je upravno sodišče s sodbo od 25. novembra 1886 št. 3082 Budw. št. 3266 razsodilo, da morajo občine opravljati za sodišča vročevalne posle, a da je praksa v tem bila različna.

289. Županstvo G. v H.

Vprašanje: Ali smejo podžupan in občinski svetovalci objavljati razglase brez vednosti in dovoljenja župana?

Odgovor:

Javnih razglasov v zasebnih stvareh ne morete nikomur zabraniti, če se to ne godi na tak način, da bi se motil javni red. Če imajo tedaj podžupan ali svetovalci kako stvar pred cerkvijo razglasiti, jim tega ne morete prepovedati.

Nikakor pa ne smejo podžupan in svetovalci brez županove vednosti in brez njegovega dovoljenja kako zasebno stvar razglasiti na občinski deski, — enako ne smejo napravljati pred cerkvijo javnih razglasov v imenu občine.

290. Županstvo G. v H.

Vprašanje: Naša občina ima nekaj preostanka v gotovini. Dotično glavnico je naložil župan na hranilno knjižico v hranilnici. — Kam se stekajo obresti te glavnice?

Odgovor:

Pustite, naj se obresti pripisujejo k glavnici, dokler denarja ne rabite. Če pa rabite denar, se pa obresti uporabijo za isti fond, odkoder je denar vzet. Če je prebitek naložen iz občinske blagajne, pridejo tudi obresti v občinsko blagajno, če je pa denar iz ubožnega zaklada, pripadejo istemu zakladu tudi obresti.

291. Županstvo G. v H.

Vprašanje: Bralno društvo je v naši občini priredilo plesno veselico brez dovoljenja županstva. Vsled tega je bil predsednik društva klican na odgovor in ob-

sojen. Ko se mu je pa sodba imela vročiti, je ni hotel sprejeti, češ da on ni več predsednik, ker so bile med tem časom nove volitve in on ni bil na novo izvoljen. Od koga imamo sedaj pravico izterjati globo?

Odgovor:

Od onega predsednika, ki je bil odgovoren za neprijavljeno plesno veselico in ki je bil tudi zato obsojen. Če sedaj ni več predsednik, to na stvari ne izpremeni ničesar, ker obsojen ni vsakokratni predsednik društva ali pa društvo samo, ampak oni predsednik, ki je opustil prositi pri županstvu za dovoli ev plesne veselice.

292. Županstvo D.

Vprašanje: Lansko leto je vgriznil na pasji steklini oboleli pes nekega fanta te občine. Okrajno glavarstvo v Kopru je takoj odredilo, da se mora vgriznjeni oddati takoj v dunajski Pasteurjev zavod v svrhu cepljenja proti pasji steklini.

Županstvo je temu ukazu vstreglo ter ranjenca v spremstvu občinskega odbornika poslalo na Dunaj. — Kdo ima trpeti s tem zvezane stroške, ali občina ali dežela?

Odgovor:

Ti stroški pridejo na občino, vendar sme terjati povračilo teh stroškov od lastnika steklega psa, če je ta lastnik premožen.

293. Županstvo D.

Vprašanje: Mesca januarja 1908 so se vršile pri nas občinske volitve, zoper katere se je podlegla stranka pritožila naravnost pri okrajnem glavarstvu. Glavarstvo je pritožbo poslalo na naše županstvo, a je došla k nam dotična vloga prepozno, namreč deveti dan. Ali ni imelo županstvo pravice, pritožbo kar a limine kot zapoznelo zavrniti?

Odgovor:

Danes velja v zmyslu zakona od 12. marca 1896 št. 101 drž. zak. načelo, da se imajo tudi zapoznele pritožbe predložiti višji inštanci, ki ima edina presojsati, če je pritožba v resnici zapoznala, ali ne.

Zato je bila Vaša dolžnost, predložiti pritožbo deželni politični oblasti toda s poročilom, da je došla vloga k Vam še le deveti dan.

Brezdvomno je, da je bila ta pritožba v resnici prekasna, kajti če je pravočasno prišla k okrajnemu glavarstvu, je to popolnoma nemerodajno, ker ni okrajno glavarstvo pristojna inštanca za sprejemanje takih pritožb, ampak edino le občina. Pritožba pa mora priti pravočasno na pristojno oblast.

294. Gospod A. B. v F.

Vprašanje: Sme li volilec imeti pri občinskih volitvah v rokah listek z imeni kandidatov in imena z listka brati? Sme li kdo drugi z listka imena brati z dovoljenjem volilca?

Odgovor:

Brez vsakega dvoma sme vsakdo brati z listka imena predlaganih občinskih odbornikov, ker se od nikogar ne more zahtevati, da bi si vse može, ki jih želi imeti izvoljene, na pamet naučil.

Če pa volilec ne zna brati, mu jih sme tudi kdo drugi z listka brati, vendar mora volilec vsako mu prebrano ime ponoviti. Ne zadostuje torej, če kdo volilecu prebere imena kandidatov in potem volilec reče samo: »Da« ali »Ti so pravice« ali »Te hočem voliti«. Pravilno je le, če volilec vsakega prebranega še glasno imenuje.

295. Županstvo S.

Vprašanje: Tri vasi v naši občini so prosile za sejmske pravice in sicer prva: za nov živinski sejm, druga: za obnovljenje svoj čas opuščenege sejma in tretja: za razširjenje obstoječega kramarskega sejma v splošni sejm (kramarski in živinski). Kam se nam je obrniti za dovoljenje za te sejmske pravice?

Ali naj bodo prošnje kolekovane ali ne? Ali naj napravimo za vsako vas posebno prošnjo ali za vse tri skupaj eno prošnjo?

Odgovor:

Po doslej obstoječi praksi se podeljuje sejmska pravica edino le političnim občinam, a ne tudi posameznim vasem, zato boste morali Vi sami prositi za sejmske koncesije. V prošnji boste seveda omenjali, kje in kako se ima vsak posamezen sejm vršiti.

Za vse tri sejme zadostuje ena sama od Vašega županstva napravljena prošnja, ki naj bo kolekovana z 2 kronama.

Za podelitev sejmskih pravic so pristojna:

a) za tedenske sejme okr. glavarstva,

b) za letne sejme, kakršni bodo Vaši, deželne politične oblasti.

Vi imate tedaj vložiti prošnjo pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

Razven kolka na prošnji boste morali plačati še posebne koncesijske pristojbine za vsak poseben Vam dovoljeni sejm. Te pristojbine znašajo 63 K od vsakega letnega sejma, ki se Vam bo dovolil. Plačati je treba koncesijske pristojbine tekom enega leta, odkar se naznani podelitev koncesije, ker sicer ugasne sejmska pravica.

Če Vam bo deželna vlada dovolila vse tri zaprosene sejme, boste morali plačati tekom enega leta 189 kron enkrat za vselej (torej ne vsako leto posebej po 189 kron).

296. Županstvo A.

Vprašanje: V naši vasi je kočarica, ki ob svoji kajži brez posestva redi vedno 30 do 40 kokoši. Seveda ta kuretnina spomladi in poleti mnogo škode napravi na sosednjih njivah in travnikih, kjer se pase. Posestniki so kočarico že večkrat prosili, naj ne pušča kokoši po njihovih poljih, a vse zastonj. Sedaj pa so se zglasili prizadeti sosedje pri občini in zahtevajo, da se zoper kočarico uradno postopa. Kaj nam je storiti?

Odgovor:

Če se oglasijo pri občini oškodovani posestniki, je dolžan občinski kazenski senat v zmyslu §§ 30 in 31 zakona od 16. januarja 1857 št. 8 dež. zak. postopati proti kočarici.

Kazenski senat se sestoji iz župana kot predsednika in dveh občinskih svetovalcev kot prisednikov,

Najprej morate kočarico poklicati pred senat in jo zaslišati, kaj ima v svoje opravičenosti povedati. Če se ji dokaže, da je v resnici kriva, jo oškodite zaradi prestopka poljske okvare po § 4 zakona z dne 17. januarja 1875 št. 8. dež. zak. v zmyslu § 14. istega zakona za vsako kokoš, ki se je na posestvu oškodovanega posestnika pasla, na 10 vin. globe.

Da bo Vaša sodba pravična, boste morali natančno dognati, koliko kokoši se je paslo in kolikokrat so se pasle. Zaslišati Vam bo treba o tem priče.

Če se je paslo 30 kokoši enkrat na enem posestvu oškodovanega, boste izrekli globo 3 K, če se je pa 30 kokoši paslo petkrat, bo globa 15 K.

Ako se pasejo kokoši po obdelanih njivah, vrtili ali vinogradih, je kazen dvojna, tedaj za vsako kokoš po 20 vinarjev.

V sodbi morate tudi oškodovanemu posestniku prisoditi primerno odškodnino.

297. Županstvo B.

Vprašanje: Na naš občinski urad prihajajo mnogokrat sodni spisi v eksekucijskem postopanju. Da nam bo mogoče umeti te dopise, prosimo pojasnila, kaj da pomenijo v priloženem spisu podčrtane besede? To rabimo tudi zaradi tega, ker mnogokrat prihajajo ljudje na občinski urad povpraševati.

O d g o v o r :

Nadpis »Izvršilno dovolilo« pomeni toliko kakor: dovolitev eksekucije. Beseda »dovolilo« se je po novem eksekucijskem redu pri sodiščih udomačila in pomenja: dovolitev.

V začetku vsakega izvršilnega sklepa, ki ga izda sodišče, je najprej navedeno, kdo terja (upnik), kdo je dolžnik, za koliko se zahteva eksekucijo in na podlagi česa.

»Na podlagi plačilnega povelja« pomeni, da je upnik svojo terjatev iztožil s plačilnim poveljem. Plačilno povelje se v tem slučaju imenuje: izvršilni naslov. Izvršilni naslov je listina, na podlagi katere se plačilo terja. Drugi izvršilni naslovi so: sodba, sodna poravnava, meščni plačilni nalog. Ti so najnavadnejši, drugi so bolj redki.

»Zahtevajoči upnik« to je upnik, ki zahteva eksekucijo.

»Zavezanec« je dolžnik, zoper katerega se začne eksekucija.

»Izvršljiva terjatev« je taka terjatev, za katero sodišče dovoli eksekucijo. V nasprotju z izvršljivimi terjatvami so neizvršljive.

Primeri: V rokah imam dolžno pismo, glasom katerega mi je A dolžan 200 K. Proti njemu imam tedaj terjatev 200 K, ki pa ni izvršljiva, ker mi sodišče na podlagi dolžnega pisma ne dovoli eksekucije. Da postane terjatev izvršljiva, jo moram na podlagi dolžnega pisma iztožiti. Še-le s sodbo ali s sodno poravnavo postane terjatev izvršljiva.

»Zaprosilo« je prošnja upnikova, da se mu dovoli eksekucija.

»Izvršilno sodišče« je ono sodišče, ki ima eksekucijo opraviti. V nasprotju z izvršilnim sodiščem je »dovolilno sodišče«.

Primeri: Pri sodišču v Ljubljani iztoži trgovec A svojo terjatev zoper trgovca B, ki pa je v Kamniku. Sodbo izda ljubljansko sodišče in le ono ve, koliko je dolga. Zato mora A pri ljubljanskem sodišču prositi za eksekucijo, ki jo tudi dovoli. Imenuje se vsled tega dovolilno sodišče. Jasno je pa, da ne more ljubljansko sodišče svojega uradnega sluga pošiljati v Kamnik nad dolžnika B, da ga zarubi, nego prosi za opravo rubeža kamniško sodišče, ki eksekucijo opravi in se zato imenuje izvršilno sodišče.

Ker v tem oziru našim občinskim funkcionarjem manjka še marsikako pojasnilo, smo prav veseli takih vprašanj.

298. G o s p o d M. P. v V.

V p r a š a n j e: Posestnik M. je umrl zapustivši dve oporoki (testamenta).

Prvi je od leta 1898. drugi pa od leta 1907. V prvem iz leta 1898 je ob koncu dostavek: »Izrečem, da je to moja zadnja in edina volja, tako da je vsak testament, ki bi bil iz poznejšega časa, neveljaven, ker te svoje oporoke nočem spreminjati.«

V drugem testamentu iz leta 1907 je pa spredaj rečeno: »S tem prekličem vsak testament, ki sem ga pred današnjim dnevom napravil ali podpisal.« Potem sledijo ostale določbe zadnje volje.

Kateri izmed teh testamentov je veljaven?

O d g o v o r :

Veljavna bo prva oporoka iz l. 1898.!

§ 716. obč. drž. zak. pravi, da se tak testament kakor je prvi, samo tedaj ob veljavni spravi, če se v poznejšem testamentu izrečno preklične ne samo vsebine testamenta, ampak, da se mora izrečno preklicati oni odstavek prvega testamenta, ki pravi da se dotični testament ne bo spremenil.

Drugi testament bi bil veljaven le tedaj, če bi se njegov uvod glasil približno tako-le: »S tem prekličem vsak testament, ki sem ga bil pred današnjim dnevom napravil ali podpisal, zlasti prekličem oni odstavek svojega testamenta iz l. 1898, ker pravim, da je vsak testament iz poznejšega časa, neveljaven.«

Na ta način se tedaj izrečno preklične izjava prvega testamenta o njegovi nespremenljivosti.

299. Ž u p a n s t v o M.

V p r a š a n j e: Kdo je po postavi prvi poklican, da je varh nedoletnega otroka?

O d g o v o r :

Vrsta, po kateri mora sodišče izbirati za nedoletne otroke varhe, je sledeča:

1. prvi pride tisti, ki ga je določil otrokov oče, predno je umrl;

2. potem pridejo stari očetje i. s. po vrsti: najprej očetov oče, potem materin oče;

3. konečno pride najbližnji moški sorodnik.

Sodišče se mora držati natančno tudi te vrste, tako da ne sme kakega varha iz oddelka 2. postaviti, če je na razpolago tak izpod 1., pa tudi izpod 3. ne sme nobenega vzeti, dokler je mogoče dobiti katerega izpod 2. Seveda je upravičeno sodišče odreči varuštvo tudi bližnjemu, če je za tak posel nesposoben.

300. G o s p o d M. P. v L.

V p r a š a n j e: V zadnjem času se večkrat čita, da v Ricmanjih tamošnji župan poroča ljudi. Ali je tak zakon veljaven?

O d g o v o r :

Tak zakon ni niti po cerkvenem niti po državnem pravu veljaven. Naša država priznava v prvi vrsti cerkvene zakone, t. j. zakone sklenjene pred pristojnim župnikom in dvema pričama.

Če se župnik brani iz nepostavnega vzroka cerkveno poročati, tedaj se sme skleniti civilni zakon, toda pristojna oblast za to je okrajno glavarstvo; le v mestih z lastnim statutom smejo poročati župani.

Ker, kolikor nam znano cerkev Ricmanjcem ne odreka cerkvenega zakona, ampak ga le ti sami zaradi svojega spora s cerkveno oblastjo odklanjajo, je civilni zakon zlasti pred županom neveljaven.

Žena po takem zakonu ne dobi moževega imena, nego se piše tako kakor prej; otroci iz takega zakona pa so po državnih in cerkvenih postavah nezakonski in nosijo ime matere.

301. G o s p o d I. I. v C.

V p r a š a n j e: Vstrelil sem nekega steklega psa, ki je že prej par ljudi obgrizel. Mnogo ljudi je šlo na lov na tega psa. Ker je tako lovljenje nevarno, mislim, da bi se mi morala plačati kaka odškodnina. Ali ni občina dolžna plačati, — ker so pravzaprav njej prihranjeni stroški za zdravljenje obgrizenih in prepeljanje istih na Dunaj?

O d g o v o r :

Občina Vam je le tedaj dolžna plačati odškodnino za zamudo časa ozir. za Vaše delo, če Vas je ona za lovljenje psa najela ali naprosila. Sicer je pa to človeška dolžnost, da se po možnosti tako nevarno žival ugonobi.

Svetujemo Vam, da greste na občinski urad in tam prosite, naj se Vam izposluje za ugonobitev steklega psa nagrada od deželnega odbora. Kranjski deželni odbor je namreč z razglasoma od 12. decembra 1869 št. 2 dež. zak. iz leta 1870 ter 19. februarja 1886 št. 8 dež. zak. obljubil nagrade za pokončanje steklih psov, ki okoli divjajo. Nagrada gre tedaj samo za take pse, ki prosto okoli tekajo, ne tudi za take, ki doma v zaprtih ali zagrajenih prostorih stečejo in se jih lahko brez nevarnosti pokonča.

302. Ž u p a n s t v o P.

V p r a š a n j e: Naše okrajno glavarstvo predpisuje večkrat kazni zaradi prestopkov proti obrtnemu zakonu. Prepričali smo se pa, da vseh denarnih kazni ne nakloni ubožnemu zakladu ampak včasih tudi zadrugi ali bolniški blagajni. Ali je to postopanje zakonito?

O d g o v o r:

Določbe obrtnih zakonov glede tega, komu pripadejo denarne kazni zaradi prestopkov proti obrtnemu redu, so precej zamotane in se je treba ozirati zlasti na odredbe trgovskega ministerstva od 14. maja 1885 št. 35351, 2. oktobra 1885 št. 24787 ter 27. oktobra 1890 št. 35169.

Po teh odredbah pripadejo kazni obrtnikov, ki se pregreše zoper obrtni red, po navadi zadrugi, koji pripadajo ali pa njih bolniški blagajni. Če se pregreši kdo drugi, ki ni obrtnik pripade globa ubožnemu zakladu občine, enako gre globa po navadi v ubožno blagajno, če se je pregrešil obrtni učenec ali pomočnik.

Če imate kak posamezen slučaj, Vam lahko povemo, če se je globa pravilno odkazala, vseh tozadevnih določb pa ne moremo sprejeti v okvir našega odgovora.

303. Ž u p a n s t v o P.

V p r a š a n j e: Mnogokrat nam pošiljajo sodišča in davčni urad dražbene oklice, da jih razglasimo. Prosimo pojasnila, če smo v to primorani in če smemo kaj za to računati?

O d g o v o r:

Za dražbene oklice, ki Vam jih pošilja sodišče v eksekucijskih stvareh, po našem mnenju niste primorani oskrbeti razglasitve, pač pa v vseh drugih zlasti davčnih stvareh. Svetujemo Vam pa, da se sploh nikdar ne upirate razglasitvi takih oklic, ker s tem je pomagano upniku in dolžniku. Če se dražba primerno razglasi, pride dosti kupcev in se stvari dobro prodajo; sicer je pa mogoče, da pride le en sam kupec, ki dobi potem vse za najnižji ponudek. Na tak način je oškodovan zlasti dolžnik, kojemu se blago prodaje.

Za razglase smete računati le tedaj, če Vam je to dovolil deželni odbor v zmislu zakona od 3. decembra 1868 št. 17. dež. zak. Tudi višino pristojbine za razglase Vam mora določiti deželni odbor. Najnižja pristojbina je 20 vin., najvišja pa 1 K.

304. Ž u p a n s t v o P.

V p r a š a n j e: Po neki naši občinski cesti se večkrat vozijo avtomobili, ker je mnogo krajša kakor državna cesta. Ta občinska cesta je pa razmeroma precej ozka in je vedno nevarnost nesreče, če se sreča avtomobil z vozom. Ali sme župan to občinsko cesto za promet z avtomobili zapreti?

O d g o v o r:

Župan sam v to ni upravičen. Po § 23. ukaza c. kr. deželnega predsednika kranjskega od 2. julija 1904 št. 11. dež. zak. sme avtomobilskemu prometu zapirati nerarične ceste le deželna vlada sporazumno z deželnim odborom. Županstvo naj se obrne s posebno prošnjo na deželno vlado ali deželni odbor. Seveda bo o tem zaslišan tudi okrajni cestni odbor.

305. Ž u p a n s t v o I.

V p r a š a n j e: Danes je prišel na naš občinski urad kolekovni revizor in zahteval predložitev občinskih računov, sklicujoč se na pooblastilo deželnega odbora in politične oblasti.

Z ozirom na navodila, ki ste jih dali v „Občinski Upravi“ se je župan temu uprl, kljub temu, da mu je revizor zapretel, da bo prišel drugič in sicer v spremstvu uradnika okr. glavarstva. Ta uradnik pa da bo prišel na županove stroške.

Prosimo navodila, kaj nam je storiti, če v resnici pride revizor drugič v spremstvu uradnika okrajnega glavarstva:

O d g o v o r:

Najprej v pojasnilo sledeče:

1. pooblastilo, na katero se je revizor skliceval, ni nič drugega kot legitimacija, da sme pregledovati one akte, koje mu dopušča zakon. Če nima revizor seboj legitimacije — ali kakor je sam rekel — pooblastila, tedaj Vam ga sploh ni treba pustiti v občinski urad in mu nobenega akta pokazati. Še-le legitimacija ga upravičuje, da sme pri Vas uradno poslovati;

2. uradno poslovanje kolekovnega revizorja je pri občinah omejeno samo na akte v prenešenem delokrogu. Akti z občinskimi računi, stavbeni akti, godbene licence itd. vse to pa spada v lastni delokrog občine in prav nič ne briga revizorja;

3. mogoče je res, da pride revizor drugič v spremstvu uradnika okrajnega glavarstva, a ta uradnik ne bo prišel na račun občine, ampak na račun tistega, ki ga bo naročil;

4. če bodo hoteli od županstva kake stroške ali če bodo predpisali kako kazen — kar je pa z ozirom na jasne sodbe upravnega sodišča izključeno, tedaj se je treba zoper vse to pritožiti.

N a v o d i l o: Ko pride drugič revizor v spremstvu političnega uradnika, predložite revizorju vse akte prenešenega delokroga. Kar je lastnega delokroga, tega ne pokažite tudi če to zahteva od Vas uradnik okrajnega glavarstva. Okrajnemu glavarstvu in njegovim uradnikom ste podrejeni samo v prenešenem delokrogu, ne pa tudi v lastnem.

O d l o č n o, a dostojno zavrnite zahtevo na predložitev občinskih računov. Če se bo skliceval politični uradnik, da je glavarstvo nadzorna oblast, mu odgovorite, da naj glavarstvo od Vas pismeno zahteva, če kaj želi. Vstrašiti se Vam političnega uradnika ni treba, ker v občinskem uradu ste Vi gospodar in ne on.

Če Vam določijo kakšne pismene odloke, ki bi nasprotovali našim navodilom, — nam jih pošljite v pregled, da Vam napravimo pritožbo! Kar ni zakonitega, ne more nihče in tudi ne okr. glavarstvo od Vas zahtevati.

306. Ž u p a n s t v o I.

V p r a š a n j e: V občini biva posestnik H. že več kot 16 let. Pri sebi ima otroka, o kojem pravi, da je njegov sin. Ta otrok, ki je danes star 9 let, se piše sicer tako kakor posestnik H., a ni njegov rodni otrok, ampak njegov posinovljenec. To smo zvedeli pri sodišču. H. ni k nam pristojen, ampak v občino Z. Ta občina je sedaj od nas zahtevala, da sprejmemo v občinsko zavezo posestnika H. in njegovega otroka. H. sam ima za svojo osebo vse pogoje za sprejem na podlagi priposestevanja, a zvedeti želimo, če smo dolžni tudi otroka sprejeti v občinsko zavezo?

O d g o v o r:

Dotični otrok je adoptivni sin ali posinovljenec posestnika H. Adopcija ali posinovljenje pa je neko pravno dejanje, ki ima posledice samo v zasebnem pravu. Te posledice obstoje v tem, da je adoptiran otrok, kar se tiče premoženjskih razmer popolnoma enakim smatrati s pravim rodnim ali krvnim otrokom.

V javno-pravnem oziru pa je adopcija popolnoma brez pomena. Ker je domovinsko pravo del javnega prava, je adopcija seveda za pridobitev domovinske pravice popolnoma brez pomena. Vsled tega Vi tudi niste primorani sprejeti v občinsko zavezo posinovljenca posestnika H.

Pri tej priliki Vas opozorimo tudi na besedilo domovinskega zakona iz leta 1863, ki pravi, da se pridobi domovinska pravica po rojstvu, dočim o adopciji ni nikjer govora.

307. Županstvo I.

Vprašanje: Posestnik V. je pred kakimi 4 leti si izposodil od soseda Ž. večkrat razne poljedeljske stroje (stroj za rezanico, mlatilni stroj itd.) Ž. mu je bil namreč dolžan okoli 1600 K denarja. Letos je pa V. od soseda Ž. terjal vračilo denarja z obrestmi vred. Ž. je sicer vse vrnil, a je takoj potem terjal od V. odškodnino za izposojene stroje. Vse odškodnine terja okroglo kakih 60 K. Ker je od časa izposojila poteklo več kot tri leta, po našem mnenju V. ni dolžan ničesar plačati. Prosim, da nam to pojasnite!

Odgovor:

Če se V. in Ž. nista dogovorila, koliko bo treba plačati za izposojilo strojev, tedaj je nastala takozvana izposojilna pogodba v zmislu § 971. obč. drž. zak., koje bistveni znak je, da se izposojuje brezplačno. Če se toraj V. in Ž. nista dogovorila, koliko ima V. plačati, tedaj odpade na strani V-a vsako plačilo, ne glede na to, če so potekla že tri leta ali ne.

Drugačna je stvar, če je V. stroje kaj pokvaril. V tem slučaju se gre za pravo odškodnino, ki jo je v splošnem t. j. ako zakoni kaj drugega ne določajo, mogoče iztožiti tekom treh let. Ravno pri izposojilu raznih stvari pa ima naš obč. drž. zak. posebno določbo namreč v § 982. Ta § pravi, da je treba vsako poškodbo izposojene stvari vsaj v 30. dneh, potem ko se je vrnila, grajati, sicer se za poškodbo ne more tožiti.

V Vašem slučaju tedaj Ž. ne more izposojevalca V. tožiti na plačilo odškodnine, če mu ni vsaj tekom 30 dni, potem ko mu je V. stroje vrnil, povedal, da so stroji poškodovani in da bo terjal odškodnino. Tega pa pred 4. leti Ž. najbrže ni storil, ker je bil takrat sosedu V. še dolžan 1600 K. Zato tudi ne bo mogel s tožbo izterjati odškodnine v znesku 60 K.

Razne vesti.

Povodom cesarjevega jubileja se bode, kakor poroča „Wiener Zeitung“, kovalo zlate peneze po 10 in 20 K avstrijskega kova. Denarji bodo imeli na eni strani podobo cesarja z napisom 10, oziroma 20 K, na drugi strani pa cesarskega orla z napisom „Duodecim lustris gloriose peractis“ (60 let slavno preživel). Teža, čista vsebina zlata in velikost bode ista, kakor pri sedanjih enakih denarjih.

Prepoved goldinarske veljave. Dunajski uradni list je prinesel odredbo, s katero se prepoveduje raba goldinarske veljave v poslovanju trgovcev in obrtnikov z občinstvom. Kdor bi se zoper to p. egrešil, bo kaznovan z globo 2 do 200 K, oziroma zaporom od šest ur do 14 dni. Odredba stopi s 1. julijem v veljavo.

Žitna letina v Avstriji in pri nas na jugu leta 1907. V Avstriji se je lansko leto pridelalo sledečo množino žita:

1. pšenice	na 1,174.056 ha	18,422.294 hl ali 14,070.844 q
2. rži	„ 1,853.029 „	30,821.567 „ 21,958.099 „
3. ječmen	„ 1,164.632 „	26,163.969 „ 17,101.809 „
4. ovsa	„ 1,935.345 „	52,244.826 „ 24,770.783 „
5. koruze	„ 350 „	5,735.205 „ 4,296.443 „

6,477.062 ha 133,387.861 hl ali 82,297.978 q

Če računimo vrednost pšenice 100 kg po 22 K, rži po 18 K, ječmena po 15 K, ovsa po 17 K in koruze tudi po 17 K, tedaj znaša vrednost pšenice 311 milijonov kro., rži 395 milijonov kron, ječmena 256 milijonov kron, ovsa 417 milijonov kron in koruze 61 milijonov kron, skupaj 1440 milijonov kron ali skoraj ena in pol milijarde kron. Pridelalo se je:

A. Na Kranjskem:

1. pšenice	na 24.343 ha	331.847 hl v vrednosti	5,430.000 K
2. rži	„ 13,908 „	169.443 „ „	2,093.000 „
3. ječmena	„ 11.084 „	144.607 „ „	1,371.000 „
4. ovsa	„ 14.395 „	327.000 „ „	2,544.000 „
5. koruze	„ 14.509 „	307.887 „ „	3,646.000 „

Skupaj na 78.239 ha 1,280.784 hl v vrednosti 15,084.000 K

B. Na Štajerskem:

1. pšenice	na 62.098 ha	955.951 hl v vrednosti	16,383.000 K
2. rži	„ 77.726 „	1,096.375 „ „	13,863.000 „
3. ječmena	„ 15.522 „	273.130 „ „	2,555.000 „
4. ovsa	„ 76.065 „	1,913.865 „ „	15,521.000 „
5. koruze	„ 37.498 „	1,014.148 „ „	12,875.000 „

Skupaj na 268.909 ha 5,263.469 hl v vrednosti 61,197.000 K

C. Na Koroškem:

1. pšenice	na 14.875 ha	237.864 hl v vrednosti	3,893.000 K
2. rži	„ 38.531 „	597.849 „ „	7,714.000 „
3. ječmena	„ 10.053 „	213.542 „ „	1,911.000 „
4. ovsa	„ 25.947 „	633.509 „ „	4,805.000 „
5. koruze	„ 7.766 „	156.376 „ „	1,895.000 „

Skupaj na 97.172 ha 1,839.140 hl v vrednosti 20,221.000 K

Č. Na Goriškem in Gradiščanskem:

1. pšenice	na 7.974 ha	96.954 hl v vrednosti	1,657.000 K
2. rži	„ 769 „	9.330 „ „	120.000 „
3. ječmena	„ 2.091 „	29.700 „ „	282.000 „
4. ovsa	„ 1.872 „	34.320 „ „	299.000 „
5. koruze	„ 17.188 „	314.460 „ „	3,861.000 „

Skupaj na 29.894 ha 484.750 hl v vrednosti 6,216.000 „

D. V Istri in Tržaški okolici:

1. pšenice	na 14.344 ha	125.198 hl v vrednosti	2,028.000 K
2. rži	„ 1.687 „	14.932 „ „	1,185.000 „
3. ječmena	„ 7.430 „	55.538 „ „	522.000 „
4. ovsa	„ 2.777 „	32.355 „ „	265.000 „
5. koruze	„ 22.909 „	151.342 „ „	1,939.000 „

Skupaj na 49.247 ha 379.365 hl v vrednosti 4,939.000 K

E. V Dalmaciji:

1. pšenice	na 23.093 ha	142.668 hl v vrednosti	2,395.010 K
2. rži	„ 4.722 „	36.815 „ „	465.000 „
3. ječmena	„ 19.398 „	145.143 „ „	1,439.000 „
4. ovsa	„ 2.859 „	38.549 „ „	328.000 „
5. koruze	„ 44.205 „	401.702 „ „	5,105.000 „

Skupaj na 94.277 ha 764.877 hl v vrednosti 9,732.000 K

Skupna žitna vrednost leta 1907 je znašala na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, Primorskem in Dalmaciji skupno 117,388.000 kron.

Kako so avstrijski kmetje zadolženi? V preteklih 25 letih je bilo v Avstriji zasilnim potom propanih 220.000 kmetij. Skupna vsota dolga, ki je obremenjeval prodana posestva, je znašala 1480 milijonov kron, tako, da so upniki izgubili 606 milijonov. Leta 1895. je bilo sodnijsko prodanih 14.089 kmetiških posestev, katerih cenilna vrednost je znašala 60.310.680 K, dolgovi pa 75.980.116 K, izkupiček pa 45.001.234 K. Kakor je razvidno iz teh podatkov, prodajajo se kmetiška posestva po javnih dražbah mnogo pod cenilno vrednostjo, ker znajo razne pijavke že tako urediti, da za nje prav hodi. Ker je bilo v 25 letih sodnijsko prodanih 220.000 kmetij, koliko ljudi je bilo prisiljenih zapustiti rodno grudo in si iskati kruha po tovarnah? Ako štejemo povprečno na vsako družino po pet glav, več nego milijon! Če dalje vpoštevamo, da je v Avstriji vsake četrt ure prodano eno posestvo, kaže ta žalostna slika nujno potrebo, da se kaj ukrene za razdolžitev kmetov in sicer kmalu.

Listnica uredništva.

K vprašanju 297: Vaše drugo vprašanje je nejasno. Ne vemo iz kakšnega naslova je gospodarski odsek zahteval plačilo 8 K od onih, ki, kakor Vi trdite, neopravičeno pasejo. Ali je to kazen ali odškodnina ali kaj drugega?

Gospod A. B. v P. Če želite, da Vam na Vaša vprašanja nujno in in takoj odgovarjamo, pišite nam „ekspresno“, ker se sicer držimo načela, da rešujemo vprašanja po vrsti, kakor nam dohajajo.

Ne pozabite priložiti znamk za odgovor!